

UTOPIA

LÆRERVEJLEDNING, DANSK

OM TEMAET

Både historisk og i samtiden eksisterer der i forskellige samfundsgrupperinger drømmen om det perfekte samfund. Denne drøm handler ofte om mere eller mindre bevidst selektion dvs. valg og fravalg af bestemte menneskelige og samfundsmæssige forudsætninger. Ofte gøres regnskabet op i forhold til dem, der er med og dem der er udenfor. Drømmen om det perfekte samfund, Utopia stiller os overfor et væsentligt etisk spørgsmål om forholdet mellem midler og mål.

INDHOLD

Temaet arbejder især ud fra en kritisk dimension i forhold til:

- Virkelighedsopfattelser og fjendebilleder
- Dilemmaer forbundet med forholdet mellem midler og mål
- Ethiske overvejelser forbundet med det “gode” samfund

DIDAKTISKE PRINCIPPER

Etik og empati

- at kunne vurdere, fortolke og forstå en situation hvori mennesker står i relation til hinanden og herudfra tage stilling og handle på vegne af andre og til det fælles gode.

Flerperspektivistisk

- At præsentere eleverne for flere vinkler og synspunkter for en sag gennem fælles forhandling og flere perspektiver
- At se et tema fra flere vinkler og synspunkter både fagligt, teoretisk og i praksis
- At vægte at belyse en konkret sag eller undervisningssituation fra flere perspektiver både faglige, ved hjælp af flere kilder og emotionelt

Kritisk tænkning

- At præsentere elever for forskellige redskaber, begreber og modeller, der kan styrke deres fortolknings- og vurderingsevner
- At kunne forholde sig undersøgende, overvejende, analyserende og forholde sig kritisk og konstruktivt til informationer eller bestemte situationer samt være i stand til selv at give og modtage kritik konstruktivt

Elevaktiv

- At give plads til eksperimentel og undersøgende praksis i undervisningen

OPGAVER

Hvor går grænsen - eller er det bedre, der ingen er?

Varighed:

1-2 lektioner

Nøgleord:

Scenarier, genreforståelse, dystopi, overvågning og digitale fodspor

Opgaven behandler problemstillinger som overvågning, transparens og digitale fodspor. Opgaven omhandler et fremtidsscenario “*The Circle*” af Dave Eggers som er fortællingen om en utopi, der udvikler sig til at blive en dystopi. Fortællingen er en slags moderne udgave af 1984 og de to værker kunne med fordel læses i uddrag som en del af opgaven. Her er det vigtigt, at eleverne drøfter muligheden for, at overvågning, deling af oplysninger og transparens kan få konsekvens for et samfund på sigt og mere specifikt også kan få indvirkning privat. Opgaven vil kunne fungere som en vej til at komme bag om elevernes forforståelser som afsæt for en dialog om grænser på sociale medier.

Ressourcer fra sitet

Opgaven kan med fordel knyttes sammen med:

- **Opgave:** *Et kig på etik - om at være online med omtanke* under temaet *Deltager og producent*
- **Opgave:** *Filmet og delt - om billeddeling uden samtykke* under temaet *Deltager og producent*
- **Diskussion:** *Spøgelset i maskinen - Om algoritmer på de sociale medier* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*
- **Video:** *Utopia* under temaet *Utopia*

Forberedelse

Selvom, det er film fra et stykke tid tilbage kan EdTv (1999) og The Truman Show (1998) måske give et indblik i, hvordan et privatliv med transparens kan virke. The Truman

Show adskiller sig fra Reality TV ved, at hovedpersonen ikke ved han er en del af et show. Også uddrag af serien *The Handmaids Tale* (2017-) baseret på den prisvindende roman af Margaret Atwood kan også med fordel indgå. Dog er der tale om brutale scener og derfor vil der skulle udvælges sekvenser ud fra nøje didaktiske overvejelser om klassetrin og elevforudsætninger.

Filmene kan bruges i et større danskfagligt forløb, hvor disse overvågningstemaer har optrådt gennem tiden i film og litteratur.

Bøger

Desuden vil værker som George Orwells klassiker *1984* fra 1949 samt Dave Eggers *The Circle* (2014) eller Margaret Atwoods "*Handmaids tale*" (1985) kunne læses i uddrag.

Tegn på læring

Der er forslag til læringsmål samt læseguide til opgaven, som eleverne kan benytte sig af i besvarelsen af opgaven. Nedenfor er der derfor forslag til *tegn på læring*:

- Eleven anvender eksempler på overvågning fra eget liv i argumentationen
- Eleven giver eksempler fra samfundsdebatten på deling og gennemsigtighed på de sociale medier og tager herigennem bestik af fremtiden.
- Eleven udarbejder gode regler i klassen om billedetik

Hvad gør læreren?

Eleverne skal i denne opgave primært arbejde med etiske spørgsmål i forhold digital overvågning som en fremtidsdystopi. Her vil det være en god idé, at starte undervisningen med citater fra bogen "*the Circle*" af Dave Eggers og derefter optræde i vejlederens rolle under gruppearbejdet. Ideen med opgaven er, at eleverne bliver

bevidste om, hvordan man er online med omtanke bl.a. ved at udvikle billedetik i fællesskab.

Eleverne skal primært arbejde i grupper eller to og to. Det er derfor vigtigt, at du som underviser gør det klart overfor grupperne, hvad deres rolle er og du har overvejelser omkring, hvordan grupperne fungerer bedst og er bedst afbalanceret. Det kan her være overvejelser om roller i gruppen og gruppens sammensætning.

Samtalen i klassen skal danne rum for dialog og diskussion. Derfor skal du som underviser, udover at være i vejlederens rolle undervejs i deres gruppearbejde, afslutte opgaven med en facilitering af elevernes fælles billedetik samt en klasses Diskussion som afslutning.

Hvad gør eleverne?

Eleverne skal arbejde i grupper, både når de arbejder med diskussioner og når de forbereder deres billedetik. De skal undervejs gennem nogle steps i opgaven, hvor gruppearbejdet derfor er af forskellig karakter. Det er vigtigt i den sammenhæng at arbejde med elevernes forforståelser (forventningsafstemning), at bevidstgøre eleverne om de arbejdsprocesser, de skal igennem og at hjælpe dem på vej i forhold til de roller, de får og har i gruppearbejdet.

Eleverne arbejder to og to eller i grupper. De skal først læse fagteksten og arbejde med spørgsmål til teksten. Herefter skal de arbejde med en række etiske spørgsmål og udvikle klassens billedetik og diskutere denne og de spørgsmål fra opgaven som afslutning.

Hvem vil mig noget? - om propaganda

Varighed:

2-3 lektioner

Nøgleord:

Budskaber, kommunikation, appelformer og virkemidler

Opgaven behandler temaer om propaganda i dets moderne form. Propagandaen foregår online og benytter bestemte virkemidler samt de sociale medier som distributionskanal. I opgaven arbejdes der med virkemidler og reklameteknikker. Her er det vigtigt, at eleverne får øje på, hvilke konsekvenser det kan have at propaganda foregår på de medier, som de færdes på og de dermed skal være gode til at gennemskue de virkemidler online propaganda benytter sig af.

Ressourcer fra sitet

Til opgaven bruges **redskaberne**:

- Online propagandateknikker
- USP/ESP
- Appelformer

Opgaven kan med fordel knyttes sammen med:

- **Opgave:** *Når fjenden er ansigtsløs - om othing og hadefulde ytringer* - under temaet *Utopia*
- **Opgave:** *Fake News og misinformation* - under temaet *Kommunikation og kildekritik*
- **Diskussion:** *Skiftende trusler og fjendebilleder* under temaet *Utopia*
- **Diskussion:** *Ismernes utopier - Drømmen om det perfekte samfund* under temaet *Utopia*
- **Diskussion:** *Sneboldeffekten - Om når ting går viralt* under temaet *Sociale medier, sociale virkeligheder*

Forberedelse

Didaktiske læremidler

Dr/ Skole har udviklet et tema om reklamer, der vil kunne benyttes som supplement <https://www.dr.dk/skole/dansk/reklamer>. Ligeledes har Avisen i undervisningen et indslag om reklamer <http://aiu.dk/mediehandbogen/opgaver/grundskole/pressens-rolle/opgaver-til-reklamer/>. Desuden har de store undervisningsportaler hos Alinea, Gyldendal og Clio Online også forløb man vil kunne benytte.

Funktionelle læremidler

Padlet kan bruges som forberedelse og opfølgning af temaet. *Padlet* findes under *Skoletube* og kan bruges til at samle op på elevernes Tweets og videoer. Der kan udsendes et fælles link til klassen som en del af forløbet.

Elevproduktion

Det kan være en god idé at have artefakter og kostumer med som eleverne kan bruge i deres film

Tegn på læring

Der er forslag til læringsmål samt læseguide til opgaven, som eleverne kan benytte sig af i besvarelsen af opgaven. Nedenfor er der derfor forslag til *tegn på læring*:

- Eleven anvender begreberne logos, etos og patos korrekt
- Eleven anvender eksempler fra eget liv og i samfundsdebatten på brug af virkemidler og reklameteknikker i deres besvarelser
- Eleven udarbejder videoer og Tweets om propaganda og reklamer

Hvad gør læreren?

Eleverne skal i denne opgave arbejde propaganda og produktion af kortfattede “enstrengede” budskaber. Her vil det være en god idé, som underviser, at starte undervisningen med en gennemgang af hjælperedskaberne i plenum og derefter optræde i vejlederens rolle under gruppearbejdet. Ideen er, at eleverne skal få øje på, hvilke mekanismer, der ligger bag propagandistiske budskaber. Formålet er, at eleverne skal kunne analysere og gennemskue propaganda online samt hvilke intentioner og hensigter, der ligger bag.

Eleverne skal primært arbejde i grupper eller to og to. Det er derfor vigtigt, at du som underviser gør det klart overfor grupperne, hvad deres rolle er og du har overvejelser omkring, hvordan grupperne fungerer bedst og er bedst afbalanceret. Det kan her være overvejelser om roller i gruppen og gruppens sammensætning.

Samtalen i klassen skal danne rum for dialog og diskussion. Derfor skal du som underviser, udover at være i vejlederens rolle undervejs i deres gruppearbejde, afslutte opgaven med en facilitering af elevernes præsentation samt en klassesdiskussion som afslutning.

Hvad gør eleverne?

Eleverne skal arbejde i grupper når de producerer film og kortfattede budskaber. De skal gennem nogle steps i opgaven, hvor gruppearbejdet derfor er af forskellig karakter. Det er vigtigt i den sammenhæng at arbejde med elevernes forforståelser (forventningsafstemning), at bevidstgøre eleverne om de arbejdsprocesser, de skal igennem og at hjælpe dem på vej i forhold til de roller, de får og har i gruppearbejdet.

Eleverne arbejder i grupperne med produktion af film og tekst. De skal først læse fagteksten og arbejde med spørgsmål til teksten. Herefter skal de arbejde med formidling af budskaber og bruge hjælperedskaberne, som er anført i opgaven. Desuden skal de selv producere "enstrengede" budskaber, som de præsenterer og diskuterer.

Vally i dansk

Vally er en pige på 14 år. Hun har det med at dumme sig online. *Vally* er en fiktiv karakter, der går igen under alle 4 temaer. *Vally* er blevet til via inspiration fra diverse artikler og overskrifter fra aviser. Hun kan bruges som optakt til forløb, når I sammen med eleverne vil sætte spot på nogle af de fænomener, de sociale medier har afstedkommet.

Vally er tænkt som en gennemgående figur, som man vil kunne benytte i en mere fri struktur. Hun ville kunne fungere som inspirationskilde til opstart af forløb o.l., men hun vil også kunne fungere som oplæg til skriftlig fremstilling og elevpræsentation.

Dilemmaterning (storycube) i dansk

Terningen "Story Cube - dilemmaterning" indeholder en række primært etiske dilemmaer som kan diskuteres frit i klassen som en del af klassens samlede opstart eller opsamling eller blot som en del af gruppearbejdet. Terningen kan også fungere som en del af elevernes skriftlige fremstilling som en slags igangsætning. Det kan eventuelt stilladseres yderligere i forhold til at give eleverne bestemte roller og nedsætte et debatpanel (se nedenfor) eller arbejde med en slags matrix-gruppeinddeling, hvor de elever der har fået tildelt rollerne også klædes på af en gruppe.

Debatklubben præsenterer!

Eleverne er parate. En skarp studievært venter med spænding på at modtage sine gæster, et debatpanel på 6 tændte debattører! En politiker, en kendis, en journalist, en ekspert, et øjenvidne og politiet venter i kulissen. Lyset dæmpes og publikum sidder klar med deres like-fingre og pap-emojis! Jinglen går i gang, og der zoomes ind.